

Leven in Mensingeweer

Een artikel van Anja Sligter in De Hogelandster van woensdag 30 januari 1991.

Het leek me aardig om dit uitgebreide artikel nog eens voor het voetlicht te brengen. Vergelijk het eens met hoe het leven nu, 34 jaar later, in ons dorp is. Misschien wil iemand wel reageren en een soort vervolg schrijven. Laat je niet weerhouden en klim in de pen, zou ik zeggen.

Een dorp van komen en gaan.

Ze wonen al ruim een maand niet meer in het huisje met het mooiste uitzicht van Mensingeweer, maar in bejaardenhuis Winkheem te Winsum **de heer en mevrouw Scholtens**, hij vijfennegentig en zij drieënnegentig. Jammer vindt het hele dorp, maar "het went af" zegt zij, al ziet ze nog wel elke bus voor het raam naar Mensingeweer gaan. "De kinderen zijn geruster," zegt ze. "Die lopen ook al tegen de zeventig." We zochten hen op omdat zij de bewoners bij uitstek zijn, die ons wat kunnen vertellen over het dorp Mensingeweer en het leven daar. "Het is een gezellig dorp," volgens de heer en mevrouw Scholtens. "vroeger woonden er vooral landarbeiders." Mensingeweer ligt aan een doorgaande route. Ook vroeger al: veel drukke scheepvaart en de paardetram van Ulrum naar Winsum. De bestuurders van die uit Ulrum en van die uit Winsum wisselden in Mensingeweer van tram. Boeren brachten met paard en wagen hun produkten tot Mensingeweer, waar ze werden opgeslagen tot de overslag op schepen plaatsvond. Ook het vee werd in Mensingeweer ingeladen om naar de veemarkt te worden vervoerd.

Mevrouw Scholtens herinnert zich dat ze als klein meisje op de dag van het veetransport snel de school uitrende met haar vriendinnetjes om naar de koeien te kijken. "Dan stonden ze allemaal aan het hek bij Bulthuis. Dat was zo'n mooi gezicht." Bulthuis, een nakomeling zou later het legendarische café in Eenrum beginnen, was de eigenaar van één van de vele kroegjes in het dorp. De meeste waren illegaal of zoals er gezegd werd "met stille knip". Mensingeweersters verdienden op die manier een centje bij en bij de passanten - reizigers, handelaren, boeren - waren de plaatsen waar een borrel te krijgen was snel bekend. Ook de kermis en de veemarkt trokken mensen van heinde en verre.

Trots

Mevrouw Scholtens is een echte Mensingeweester en daar is ze - zonder te kunnen zeggen waarom - bijzonder trots op. Ze was in de veiligheid van het dorp gelukkig. Ze is in

haar leven slechts zes jaar uit het dorp weggeweest om er snel weer terug te keren. De heer Scholtens komt oorspronkelijk uit Saaksum. Na hun huwelijk, nu bijna 71 jaar geleden, hebben ze het een tijdje in Zuurdijk geprobeerd, maar daar kende zijn vrouw niemand waardoor ze zich niet thuisvoelde. Terug in Mensingeweer werd er eerst een gedeelte van een huis gehuurd en later werd het huisje aan het eind van de Molenweg gekocht. De familie Scholtens zou er 67 jaar wonen tot 18 december vorig jaar.

Scholtens' beroep was stoker/machinist op de zuivelfabriek te Wehe-den Hoorn en hij had vele hobby's. "Ik ben altijd net een kostganger geweest," grapt hij. Zelf koeien houden en ze 's morgens vroeg om half vier melken werd op den duur te zwaar, daarom stapte Scholtens over op 'vleeskoeien'. "Die kwamen naar me toe als ik ze riep," vertelt Scholtens. "Als mevrouw Dijkstra van boerderij Canada de koeien naar de Trekweg zag lopen, zei ze: we krijgen koffievisite. Dan kwamen wij eraan." De vriendschappelijke banden met de boerin werden ruim 47 jaar onderhouden. "Wij hadden heel veel vrienden in het dorp, daarvan is niemand meer in leven," vertellen de Scholtens. In de tijd dat Mensingeweer nog een knooppunt was, had het dorp drie kruideniers, twee bakkers, een smid en, zoals al gezegd, veel cafés. De huizen werden toen vaak opgedeeld en verhuurd, herinnert mevrouw Scholtens zich. Veel van die huisjes zijn later afgebroken en voor de oude vrienden kwamen 'vreemden' terug. De heer Scholtens vindt de import lieve mensen.

Maar op de verhoudingen van de mensen aan de Jonker Lewestraat (Een straat met nieuwbouwhuizen. Te klein voor gezinnen, dus uitstekend geschikt voor pasgetrouwde of samenwonende stellen, die bij gezinsuitbreiding of andere omstandigheden na een paar jaar weer uit het dorp vertrekken, red.) kan hij geen peil trekken (Een zen. Te klein voor een gezinnen, dus uitstekend geschikt voor pas-getrouwde of samenwonende stel-len, die bij gezinsuitbreiding of andere omstandigheden na een paar jaar weer uit het dorp ver-trekken, red.) kan hij geen peil trekken. "Ze komen samen en gaan na een tijdje weer uit elkaar," aldus Scholtens. Blijkbaar hebben de heer en mevrouw Scholtens het geheim van een lang huwelijk ontdekt. Een belangrijk ingrediënt - zo konden wij opmaken uit het gesprek waarbij de onderlinge karaktersverschillen plagend werden benadrukt - is het behoud van eigen identiteit. Na afloop van het gesprek lopen ze met ons de lange gang af om ons vervolgens uit te zwaaien vanachter het raam van hun verdieping.

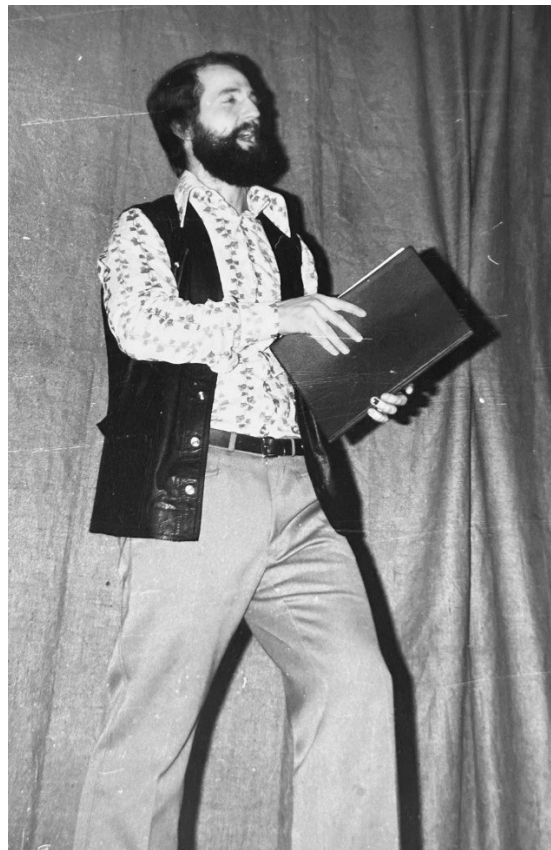
Foto bij gelegenheid van het 60-jarig huwelijk van Scholtens en Meijer in 1980. In 1990 werd het 70-jarig huwelijk gevierd.* Hun huis Molenweg 20 nu.

Openheid

"Het dorp was vroeger opener dan andere, denk ik," antwoordt Annemarie Bijsterveld - ons tweede adres op onze vraag naar het waarom van de trots van een Mensingeweerster. "Het was een belangrijk trefpunt en niet van de buitenwereld afgesloten. Het is er altijd een komen en gaan van mensen geweest, geen geïsoleerd dorp. Misschien dat er daarom zo'n groot onderling respect heerst bij de inwoners." Bijsterveld woont reeds twintig jaar in het dorp. Haar man, Jan Bijsterveld, is er geboren maar als klein jongetje met zijn ouders weggegaan. Toen de familie vanwege een baan aan de universiteit een huis zocht, wist Jans opa, die nog steeds in Mensingeweer woonde, dat de pastorie leeg stond. "Waar- schijnlijk heeft hij bij de kerkeraad een goed woordje voor ons gedaan want wij wilden wel huren maar geen koster worden," denkt Bijsterveld. Besloten werd voor anderhalf jaar de pastorie te huren. Er werden wat potten verf aan gependend en kachels aangeschaft. Het beviel echter goed: de ruimte en het bestaan. "Jan hoort hier thuis. Hij kwam als het ware terug. Ik had nog nooit in de beslotenheid van een gemeenschap gewoond. Eerst werd ik als een onderdeel van Jan gezien. Dat was even wennen," aldus Annemarie, die zich van groepswerker bij de Woonvorm te Wehe-den Hoorn heeft opgewerkt tot directeur en nu de leiding heeft over een 24-uurs voorziening voor gehandicapten in de stad Groningen.

Annemarie achter de biertap

Jan op het toneel

Novemberwet

De **Bijstervelds** hebben nogal wat leven in de brouwerij gebracht in Mensingeweer, overigens zonder op enige tegenstand te stuiten. Het café annex dancing dat failliet ging vanwege de novemberwet (controle op alcohol in het verkeer, red.) werd door het dorp ge-

kocht en omgebouwd tot een dorps huis en de eerste jaren door **Jan en Annemarie** beheerd. "Dat was de tijd dat we jamsessions hadden waar mensen uit heel Groningen op afkwamen. Wij hebben Siemmarne hier naartoe gehaald." Nu nog is de Vereniging van Dorpsbelangen in Mensingeweer zeer actief. Volgens Bijsterveld komt dat omdat alles door vrijwilligers wordt gedaan. In de bloeitijd van het dorps huis hadden Jan en Annemarie beiden een volle baan en waren er twee kinderen thuis. "Ik zou het nu niet meer volhouden maar het was een prachtige tijd." Haar kinderen, nu volwassen, hebben tot aan hun twaalfde het prima gehad in het dorp. "Toen brak de tijd van uitgaan aan en was het wel eens balen dat ze altijd met de bus moesten of gehaald en gebracht moesten worden. Maar dat gemopper duurt maar een paar jaar. Ook werd er in die tijd sterk aan Jan getrokken om naar het Westen te verhuizen, toch hebben we altijd bewust gekozen voor het sociale bestaan in Mensingeweer. Al is er altijd wel een wereld daarbuiten geweest, toch heb je als je beiden werkt genoeg aan een handjevol goede vrienden en zijn culturele uitstapjes eigenlijk de eerste dingen die worden uitgehold."

De hervormde pastorie nu, waar Jan en Annemarie lang hebben gewoond.

Goed openbaar vervoer

Mensingeweer is waarschijnlijk het enige kleine dorp waar het openbaar vervoer geen problemen oplevert. In de spits stopt er elk kwartier een bus en daarna gemiddeld eens in het half uur. In het dorp woont een bakker die drie keer in de week broodbakt en er is een SRV waar dorpsbewoners een paar uur per dag de mogelijkheid hebben te kopen aan huis. Ook het rijdend postkantoor doet het dorp op gezette tijden aan. Wat voorzieningen betreft hebben de Mensingeweersters dan ook niet te klagen.

Margriet Stegmeyer en Boelo Klat wonen aan de Jonker Lewestraat, de straat waarvan we al eerder spraken hierboven. In de kleine woonkamer neemt een glimmende zwarte vleugel driekwart van de ruimte in. Een zijraam kijkt over landerijen naar Eenrum. Door Klats professie, hij studeerde klassiek piano en geeft les, kan het jonge stel niet op iedere bovenwoning in de stad Groningen terecht. In de tijd dat Klat nog studeerde kon hij aanspraak maken op speciaal geïsoleerde woonruimte voor conservatoriumstudenten, maar na zijn studie moest hij plaatsmaken voor een nieuwe lichting. Via bouwstichting De Wierden

kwamen ze in Mensingeweer terecht. "Er is een goede busverbinding, dat was één van de belangrijkste punten," zegt Stegmeyer, tweedejaars student aan de kunstacademie Minerva te Groningen. "Eerst was het pure nood dat wij hier terecht zijn gekomen, maar nu vinden we het steeds leuker worden. Vooral voor Boelo schijnt de omschakeling van stad naar dorp mee te vallen. Terwijl ik degene ben die oorspronkelijk van een dorp kom." spronkelijk van een dorp komt." 's Avonds even de stad in of snel even naar de bibliotheek, een vlug bezoek van vrienden, allemaal dingen die de jonge mensen moe-ten missen. "Het is niet meer zo spontaan, dat is wel jammer maar verder missen we het niet zo," zeggen ze. Wat er tegenover staat, is een weids uitzicht, de mogelijkheid om einden te fietsen, het veel meer buiten zijn en de afwisseling van het landschap plus allerlei landelijke geuren. Toch zegt Stegmeyer geen tien jaar in Mensingeweer te willen blijven, al is Klat serieus bezig een bestaan als pianoleraar op te bouwen op het platteland.

Jonker Lewestraat 14 en 16 nu. Boelo en Margriet woonden in die dagen op nummer 16.

Geen olijven of artisjokken

Cultureel gezien is er volgens de jongelui nog van alles te beleven in deze omgeving. Het Marnehoes met zijn exposities, concerten en cabaretavonden scoort hoog. Bij die kleinschalige evenementen is de sfeer bijzonder, vindt Stegmeyer. In het dorp zelf zien ze zichzelf niet aan alles meedoen, maar tijdens het traditionele mini-toneel waarbij een groot aantal dorpsbewoners wat op de planken brengt, was het Klat onlangs nog gelukt een band te formeren met het aanwezige muzikale dorpstalent. Boodschappen worden meestal in de stad Groningen gedaan. Stegmeyer: "Als je iets speciaals wilt koken met olijven of artisjokken dan kun je dat meestal hier niet in de winkels krijgen." Deze nadelen wegen op dit moment niet op tegen de voordelen. Klat: "Ik woonde in de Indische buurt. Daar was altijd wat aan de hand. Hier kun je gewoon bij wijze van spreken je sleutels in je auto laten zitten. De rust en geen geschreeuw in de buurt, allemaal zaken die me meer doen dan ik had gedacht." Beginnend in Mensingeweer bij mensen die geboren zijn in de vorige eeuw en eindigend bij jonge bewoners levert een chronologisch verhaal over een dorp op. Tussen mevrouw Scholtens, die nog gewend was de koffie en de thee even op het petroleumstel te laten trekken en op hoge leeftijd nog moet leren met een koffiezetapparaat om te gaan en

Margriet Stegmeyer en Boelo Klat ligt al haast een mensenleven.

Annemarie Bijsterveld is de schakel. Zij weet nog van de tijd dat de gemiddelde leeftijd in het dorp zeventig was en is 'vrouw Biesterveld' voor de ouderen. Ook nu is het gevaar voor vergrijzing voor het dorp nog aanwezig omdat de nieuwbouwhuizen te klein zijn om jonge kinderen te bergen. Mensingeweer is daarom blij met de woningbouw die in het dorp gepleegd wordt op dit moment door de plaatselijke aannemer. Kenmerkend voor Mensingeweer is de open structuur. De grote weg die er altijd al doorheen heeft gelopen heeft het dorp niet opgesplitst of van zijn betekenis beroofd. Wel heeft het de buitenwereld in het dorp gebracht waardoor de Mensingeweersters een flexibiliteit ontvingen die geïsoleerdere dorpelingen misschien ontbeerden. Met recht iets om trots op te zijn.

Anja Sligter

* Hogelandster 22-05-1980: **Mensingeweester echtpaar 60 jaar getrouwd**

Ruim 57 jaar wonen zij in hun woning aan de Molenweg 20 in Mensingeweer. Daarvoor hebben ze nog een eindje verderop gewoond in dezelfde straat en het eerste jaar na hun huwelijk woonden zij in Zuurdijk. Het gaat hier over Jac Scholtens en zijn vrouw B. Scholtens-Meijer, die op donderdag 22 mei de dag herdenken dat zij 60 jaar geleden met elkaar in het huwelijksbootje stapten. Dat feest viert het jubilerende echtpaar Scholtens samen met hun twee zoons, 6 kleinkinderen en 2 achterkleinkindeen. En wel met een receptie in het Dorpshuis in Mensingeweer van 19.30 tot 22.00 uur.

De heer Scholtens is overigens 84 jaar oud en zijn vrouw is twee jaar jonger en dus 82 jaar. De bruid is geboren en getogen in Mensingeweer, maar de bruidegom komt oorspronkelijk van Saaksum (gemeente Oldehove). Beiden verkeren nog in een goede gezondheid. Voor zijn pensionering is de heer Scholtens lange tijd werkzaam geweest op de voormalige zuivelfabriek in Wehe-den Hoorn; het gebouw waar momenteel de Aankoop Centrale is gevestigd. Daar bekleedde Scholtens precies 40 jaar het vak van stoker-machinist. Nu hij echter is gepensioneerd blijkt hij in nog geen geval stil te zitten. De heer Scholtens is namelijk een fervent tuinier, maar ook knapt hij nog allerlei klusjes in en om het huis op.

Luchtfoto uit de jaren 80(?). Waar is al dat boomgroen gebleven dat je hier op de foto ziet?

Precies in het midden het hogholtje.